

Samling af Afgørelser

GENERALADVOKAT P. MENGOZZIS STILLINGTAGEN
af 21. november 2012¹

Sag C-334/12 RX-II

**Oscar Orlando Arango Jaramillo m.fl.
mod**

Den Europæiske Investeringsbank (EIB)

»Fornyset prøvelse af dommen i sag T-234/11 P — antagelse til realitetsbehandling af et annulationssøgsmål — rimelig frist — fortolkning — rettens forpligtelse til at tage hensyn til omstændighederne i den enkelte sag — præklusjonsfrist — effektiv domstolsprøvelse — artikel 47 i chartret om grundlæggende rettigheder — påvirkning af EU-rettens ensartede anvendelse eller sammenhæng«

I – Indledning

1. Domstolen traf den 12. juli 2012 beslutning² om, at der skal foretages en fornyet prøvelse af den dom, som Den Europæiske Unions Ret (Appelafdelingen) afsagde den 19. juni 2012 i sagen Arango Jaramillo m.fl. mod EIB³. Det er anden gang, at Domstolen efter forslag fra førstegeneraladvokaten har besluttet at indlede proceduren for fornyet prøvelse⁴.

2. I beslutningen af 12. juli 2012 identificerede Domstolen to præcise spørgsmål, som skal behandles.

3. Der skal dels foretages en prøvelse af, om Retten som appeldomstol anlagde en korrekt fortolkning af begrebet »rimelig frist« i forbindelse med et annulationssøgsmål anlagt af ansatte i Den Europæiske Investeringsbank (EIB) til prøvelse af en af sidstnævnte udstedt retsakt, som er bebyrdende for dem, som en frist, hvis overskridelse medfører, at sagen er anlagt for sent og følgelig skal afvises, uden at Unionens retsinstanser skal tage hensyn til de særlige omstændigheder i det konkrete tilfælde.

4. Dels skal det undersøges, om Rettens fortolkning af begrebet »rimelig frist« vil kunne krænke adgangen til effektiv domstolsprøvelse, som fastsat i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).

5. I tilfælde af, at Rettens konstateringer er behæftet med en retlig fejl, anmodes der i beslutningen af 12. juli 2012 om, at det undersøges, om og i givet fald i hvilket omfang dommen af 19. juni 2012 påvirker EU-rettens ensartede anvendelse eller sammenhæng som omhandlet i artikel 256, stk. 2, TEUF og i artikel 62 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol.

1 — Originalsprog: fransk

2 — Arango Jaramillo m.fl. mod EIB, sag C-334/12 RX, herefter »beslutning af 12. juli 2012«.

3 — Sag T-234/11 P, herefter »dommen af 19. juni 2012«.

4 — Første gang mundede proceduren ud i dom af 17.12.2009 sag C-197/09 RX-II, fornyet prøvelse i sagen M mod EMEA, Sml. I, s. 12033.

6. Før disse spørgsmål behandles, skal det kort nævnes, at beslutningen om fornyet prøvelse af dommen af 19. juni 2012 blev truffet i forbindelse med Retten for EU-personalesagers⁵ (herefter »Personaleretten«) afvisning, der efterfølgende blev stadfæstet under appel ved nævnte dom, af en sag, som en række ansatte i EIB havde anlagt til prøvelse af deres lønsedler, som følge af, at søgsmålet var indbragt for sent, idet det var indgivet nogle sekunder efter udløbet af en frist på tre måneder, forlænget med den faste frist under hensyn til afstanden på ti dage.

7. I mangel af bestemmelser om fastsættelse af de søgsmålsfrister, der finder anvendelse på tvister mellem EIB og bankens ansatte, henviste Retten, på samme måde som Personaleretten forinden havde gjort det i den kendelse, som var blevet appelleret til Retten, i den indledende del af sin argumentation til retspraksis, hvorefter anlæggelse af sådanne sager er underlagt overholdelse af en rimelig frist, der skal fastsættes på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag⁶.

8. Da Retten ikke desto mindre i præmis 26 i dommen af 19. juni 2012 fandt, at den frist på tre måneder, der er fastsat i artikel 91, stk. 3, i vedtægten for tjenestemænd i Den Europæiske Union (herefter »tjenestemandsvedtægten«) udgør en »relevant reference« for de annulationsøgsmål, som EIB's ansatte anlægger til prøvelse af bankens retsakter, fastslog Retten i samme doms præmis 27, idet den støttede sig på visse af sine tidligere afgørelser⁷, at overholdelsen af en sådan frist i princippet skal anses for rimelig.

9. Derefter, i præmis 27 i sin dom af 19. juni 2012, som der henvises til i præmis 9 i beslutningen af 12. juli 2012, udledte Retten »modsningsvis« af disse afgørelser, »[...] at ethvert søgsmål anlagt af en ansat i EIB efter udløbet af en frist på tre måneder, forlænget med den faste frist under hensyn til afstanden på ti dage, i princippet skal anses for at være anlagt inden for en frist, som ikke er rimelig«. Retten tilføjede, at en sådan modsætningsvis fortolkning er lovlig, »eftersom kun en streng overholdelse af procesreglerne om fastsættelse af en præklusiv frist er i overensstemmelse med hensynet til retssikkerheden og nødvendigheden af at undgå enhver forskelsbehandling eller vilkårlighed i retsplejen«.

10. Retten forkastede herefter appellanternes anbringender ét efter ét.

11. Retten forkastede således i præmis 30 i dommen af 19. juni 2012 appellanternes indsigelse om, at Personaleretten havde erstattet anvendelsen af princippet om overholdelse af en rimelig frist, som i sagens natur er fleksibelt og åbent over for en konkret afvejning af de involverede interesser, med en streng og generel overholdelse af en fast frist på tre måneder med den begrundelse, at Personaleretten havde begrænset sig til at anvende »en retsregel [...], som klart og tydeligt følger af en modsætningslutning fra retspraksis [nævnt i dommens præmis 27]«. Ifølge Retten er denne regel udtryk for en specifik anvendelse af overholdelsen af en rimelig frist i tvister mellem EIB og dens ansatte, idet disse tvister i vidt omfang frembyder store ligheder med tvister mellem De Europæiske Fællesskaber og deres tjenestemænd og øvrige ansatte, og den »hviler desuden på en generel formodning om, at fristen på tre måneder i princippet er tilstrækkelig til at gøre det muligt for EIB's ansatte at vurdere lovligheden af EIB's bebyrdende retsakter, og til, i givet fald, at forberede deres søgsmål«, uden at denne retsregel »pålægger [...] Unionens retsinstanser, som har til opgave at anvende denne regel, at tage hensyn til omstændighederne i den enkelte sag og bl.a. foretage en konkret afvejning af de involverede interesser«.

5 — Kendelse af 4.2.2011, sag F-34/10, Arango Jaramillo m.fl. mod EIB.

6 — Jf. dommens præmis 22 og 25 samt den deri nævnte retspraksis.

7 — Retten nævner i denne henseende sin dom af 23.2.2001, forenede sager T-7/98, T-208/98 og T-109/99, De Nicola mod EIB, Sml. Pers. I-A, s. 49, og II, s. 185, præmis 107, kendelse afsagt af Rettens præsident den 6.12.2002, sag T-275/02 R, D mod EIB, Sml. Pers. I-A, s. 259, og II, s. 1295, præmis 33, samt analogt Rettens kendelse af 30.3.2000, sag T-33/99, Méndez Pinedo mod ECB, Sml. Pers. I-A, s. 63, og II, s. 273, præmis 33 og 34.

12. Retten udviklede en identisk argumentation i præmis 34 og 35 i dommen af 19. juni 2012, der er underkastet en fornyet prøvelse, for at forkaste en hensyntagen til visse omstændigheder i den konkrete sag, som appellanterne havde påberåbt sig, med den begrundelse, at anvendelsen af den i dommens præmis 27 nævnte retsregel hviler »på iværksættelsen af en generel formodning«, der »ikke pålægger Unionens retsinstanser at tage hensyn til de særlige omstændigheder i den konkrete sag«.

13. Som det ligeledes anføres i præmis 11 i beslutningen af 12. juli 2012, anførte Retten endvidere i præmis 39 i dommen af 19. juni 2012 for at forkaste appellanternes anbringende om, at der foreligger en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet og af retten til en effektiv domstolsbeskyttelse, at »en streng anvendelse af procesregler, som fastsætter en præklusiv frist«, navnlig opfylder kravet om retssikkerhed, idet appellanterne havde fuldt kendskab til denne regel (der klart og tydeligt følger af en modsætningsslutning fra retspraksis) og til dens indvirkning på spørgsmålet om, hvorvidt deres søgsmål kan antages til realitetsbehandling.

14. I forbindelse med proceduren for fornyet prøvelse blev de berørte, der er omhandlet i artikel 23 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, anmodet om at indgive skriftlige bemærkninger vedrørende de spørgsmål, der var blevet rejst i beslutningen af 12. juli 2012. Appellanterne for Retten, EIB, og den portugisiske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige bemærkninger.

15. Efter at Domstolens nye procesreglement trådte i kraft den 1. november 2012⁸, blev sagen overført til Afdelingen med ansvar for beslutninger om fornyet prøvelse i overensstemmelse med artikel 191 i nævnte procesreglement.

II – Om de retlige fejl, som dommen af 19. juni 2012 er behæftet med

A – Om fortolkningen af begrebet rimelig frist løsrevet fra enhver hensyntagen til de særlige omstændigheder i hver enkelt sag

16. Mens appellanterne er af den opfattelse, at Retten tilsidesatte princippet om, at en rimelig frist bør omfatte en hensyntagen til de særlige omstændigheder i hver enkelt sag, har EIB, den portugisiske regering og Kommissionen indtaget det modsatte standpunkt.

17. Det er interessant at konstatere, at det er Kommissionen, der blandt disse tre procesdeltagere er den, der synes at udvikle den strengeste argumentation, for så vidt som den i virkeligheden forsøger at anfægte selve forudsætningen for genstanden for den første grund til fornyet prøvelse i beslutningen af 12. juli 2012. Ved nemlig at hævde, at EIB's ansattes frist for at anlægge et annullationssøgsmål til prøvelse af en akt, som banken har truffet, hovedsageligt af retssikkerhedsmæssige hensyn nødvendigvis må være af ufravigelig karakter⁹ eller med andre ord må have karakter af en »streng præklusiv frist«¹⁰, hvilket Retten ikke helt entydigt lagde til grund, giver Kommissionen udtryk for den opfattelse, at det ikke er uomgængeligt nødvendigt at træffe afgørelse om, hvorvidt begrebet »rimelig frist« kan fortolkes således, som Retten gjorde i sin dom af 19. juni 2012, uden at tage hensyn til de særlige omstændigheder i hver enkelt sag, eftersom den ikke undersøgte en sådan situation¹¹.

8 — EUT L 265, s. 1.

9 — Kommissionens bemærkninger (punkt 13).

10 — Ibidem (punkt 18).

11 — Ibidem.

18. Herved har Kommissionen i det væsentlige påpeget, at den retspraksis, der er nævnt i præmis 15 i beslutningen af 12. juli 2012, vedrører den rimelige længde af administrative procedurer og derfor ikke udgør et referencekriterium, der bør lægges til grund for en vurdering af, om det resultat, som Retten nåede frem til i dommen af 19. juni 2012 vedrørende fristerne for anlæggelse af retssager, har en sammenhængende karakter.

19. Selv om EIB har indtaget et standpunkt, der er noget mere nuanceret, deler banken i det væsentlige denne opfattelse. Den har tilføjet, at det i retspraksis er blevet anerkendt, at retsstillingen for EIB's ansatte er identisk med den, der gælder for personalet ved Den Europæiske Unions institutioner, hvilket fuldt ud berettiger en analog anvendelse på disse ansattes søgsmål af den frist på tre måneder, der gælder for dette personales annullationssøgsmål til prøvelse af bebyrdende retsakter hidrørende fra disse institutioner. EIB har desuden anført, at Domstolen allerede har udfyldt nogle huller i EØF-traktaten vedrørende Europa-Parlamentets aktive kompetence ved at anvende analogimetoden uden dog at underkaste en sådan kompetence overholdelse af en frist, der er mere lempelig end den, der gælder for de øvrige institutioner. Ved at fastsætte en præklusiv frist på tre måneder i dommen af 19. juni 2012 fulgte Retten ifølge EIB en linje i retspraksis, der er baseret på en ligebehandling af EIB's ansatte og personalet ved EU-institutionerne, i opretholdelsen af retssikkerhedsprincippet og i princippet om, at søgsmålsfristerne hverken er undergivet retsinstansernes eller parternes rådighed.

20. Efter min opfattelse skal der knyttes følgende bemærkninger til den første grund til fornyet prøvelse.

21. Indledningsvis bemærkes, at forudsætningen for fornyet prøvelse hviler på EIB's – i øvrigt stærkt beklagelige, da den er langvarig og uforklarlig – undladelse af i sit personaleregulativ at fastsætte en frist, inden for hvilken tvister mellem EIB og dennes ansatte skal være indbragt for Unionens retsinstanser.

22. Henset til retsforskrifternes ordlyd har Retten allerede tidligere forsøgt at udfylde et sådant hul vedrørende proceduren ved at benytte begrebet »rimelig frist«, således som den også gjorde i sin dom af 19. juni 2012. Efter min opfattelse er oprindelsen til denne udfyldelse ved at anvende en rimelig frist som mellemlid af dobbelt karakter.

23. For det første hviler den på hensynet til kompetencefordelingen. Uanset hvad EIB og Kommissionen har anført, tilkommer det nemlig i princippet ikke Unionens retsinstanser at træde i stedet for stifteren, lovgiveren eller den udøvende magt ved af egen drift at fastsætte en bestemt frist, efter hvis udløb private, i det foreliggende tilfælde ansatte i EIB, er afskåret fra at anlægge retssager. En sådan tilbageholdenhed fra Unionens retsinstansers side er nemlig et led i hensynet til kompetencefordelingen mellem Unionens institutioner og organer, idet stifterens, lovgiverens eller den udøvende magts tavshed i øvrigt nødvendigvis er forbundet med usikkerhed vedrørende fortolkningen af dennes formodede vilje samt netop vedrørende de årsager, der ligger til grund for, at den har valgt at være tavs med hensyn til fastsættelsen af en bestemt søgsmålsfrist. Set i denne sammenhæng er der belæg for at fastslå, at en præklusiv frist, for så vidt som den begrænser den berørte parts mulighed for at fremkomme med alle de oplysninger, der er nødvendige for, at han kan gennemtvinge sin ret, kun kan tillades, hvis den er fastsat i udtrykkelige og utvetydige retsforskrifter¹².

24. Denne første forklaring, nemlig retsinstansernes afvisning af at fastsætte en præklusiv frist, illustrerer ikke fuldt ud, hvorfor disse sidstnævnte benytter sig af begrebet rimelig frist. Den anden oprindelse skal søges i afvisningen af en tidsubegrænset søgsmålsret for private, for så vidt som juridiske forhold ikke uendeligt kan drages i tvivl.

12 — Jf., for så vidt angår den manglende angivelse af en frist for at fremsætte et nyt anbringende for Retten, Rettens dom af 29.6.1995, sag T-32/91, Solvay mod Kommissionen, Sml. II, s. 1825, præmis 40. Kommissionens appel af denne dom, herunder af præmis 40 og 41, blev forkastet af Domstolen. Jf. dom af 6.4.2000, forenede sager C-287/95 P og C-288/95 P, Kommissionen mod Solvay, Sml. I, s. 2391, præmis 31, 73 og 74.

25. Som Retten bemærkede i præmis 22 i dommen af 19. juni 2012, hvilken præmis ikke er genstand for fornyet prøvelse, således som denne er afgrænset i beslutningen af 12. juli 2012, gør Unionens retsinstitansers anvendelse af begrebet »rimelig frist« det nemlig muligt at foretage en afvejning, dels af borgernes ret til en effektiv retsbeskyttelse, hvilket indebærer, at de skal have en tilstrækkelig frist til at vurdere lovligheden af den retsakt, som indeholder et klagepunkt mod dem, og i givet fald til at udfærdige en stævning, samt på den anden side kravet om retssikkerhed, som tilsiger, at retsakter udstedt af unionens institutioner og organer efter udløbet af en vis frist bliver endelige¹³.

26. Det følger heraf, at anvendelsen af en rimelig frist i modsætning til det af EIB hævdede ikke indebærer en tidsubegrænset mulighed for at anfægte gyldigheden af de akter, som den vedtager, eftersom en sådan anvendelse netop har til formål at udelukke, at Unionens retsinstitanser undersøger velbegrundetheden af et søgsmål, der ikke er indgivet inden for en rimelig frist.

27. Det forholder sig ikke desto mindre således, at bedømmelsen af spørgsmålet om, hvorvidt en frist er rimelig, afhænger af omstændighederne i hver enkelt sag.

28. Denne konstatering gælder ikke udelukkende, således som EIB og Kommissionen har gjort gældende, med hensyn til længden af de administrative procedurer. Den gælder ligeledes for anlæggelse af retssager, henset til retsfor skrifternes tavshed desangående.

29. Domstolen afviste således ved afgørelse af 27. oktober 2010¹⁴ anmodningen om fornyet prøvelse af Rettens kendelse af 15. september 2010 i sagen Marcuccio mod Kommissionen¹⁵, hvori Retten anvendte doktrinen om rimelig frist, som fastsat under hensyntagen til omstændighederne i den konkrete sag, idet den under appelsagen stadfæstede afvisningen af et erstatningssøgsmål, som udsprang af et beskæftigelsesforhold mellem en tidligere tjenestemand og dennes institution inden for en frist, der er kortere end den forældelsesfrist på fem år, der er fastsat i artikel 46 i statuten for Domstolen, idet denne sidstnævnte frist, henset til tavsheden af de tekster, der finder anvendelse på tvister mellem tjenestemændene og den institution, ved hvilken de er ansat, er blevet anset for et sammenligningsgrundlag, der er relevant for bedømmelsen af formaliteten med hensyn til sagsøgerens søgsmål uden dog at udgøre en streng og ufravigelig grænse¹⁶.

30. På samme måde lader Domstolen spørgsmålet om, hvorvidt begæring om erstatning af de omkostninger, der er afholdt i forbindelse med sager for Unionens retsinstitanser, kan antages til realitetsbehandling, afhænge dels af overholdelsen af en rimelig frist mellem dommens afsigelse og begæringen om, at modparten erstatter sagsomkostningerne, idet kravet i modsat fald fortæbes¹⁷, dels henset til Domstolens procesreglements tavshed af denne modparts anfægtelse af de sagsomkostninger, der kræves¹⁸.

31. Den bedømmelse, jeg har redegjort for i punkt 28 i denne stillingtagen, anfægtes ikke af dommen i sagen Parlamentet mod Rådet¹⁹, som EIB har påberåbt sig.

13 — Jf. ligeledes i denne retning Rettens dom af 6.3.2001, sag T-192/99, Dunnette m.fl. mod EIB, Sml. II, s. 813, præmis 52 og 53, samt Rettens kendelse af 11.12.2001, sag T-20/01, Cerafogli m.fl. mod ECB, Sml. Pers. I-A, s. 235, og II, s. 1075, præmis 61.

14 — Fornyset prøvelse, Marcuccio mod Kommissionen (sag C-478/10 RX).

15 — T-157/09 P.

16 — Ibidem (præmis 42-47).

17 — Jf. dom af 21.6.1979, sag 126/76 DEP, Dietz mod Kommissionen, Sml. s. 2131, præmis 1.

18 — Jf. kendelse af 22.2.1968, forenede sager 9/65 og 58/65, Acciaierie San Michele SpA under konkurs mod Den Høje Myndighed for Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, Sml. 1965-1968, s. 331, org.ref.: Rec. s. 383, præmis 11.

19 — Dom af 22.5.1990, sag C-70/88, Sml. I, s. 2041.

32. Det er korrekt, at Domstolen – på trods af den daværende tavshed i EØF-traktatens artikel 173 – i den pågældende dom anerkendte Parlamentets aktive kompetence med henblik på at gøre det muligt for det at fastholde sine prerogativer uden dog at indrømme det en mere lempelig frist end den, der er fastsat i nævnte bestemmelse i relation til annullationssøgsmål, der bl.a. anlægges af de andre institutioner.

33. Denne situation adskiller sig imidlertid fra den situation, der gælder for de ansatte i EIB.

34. I ovennævnte dom i sagen Parlamentet mod Rådet bestod Europa-Parlamentets krav, som Domstolen anerkendte, nemlig i, at Parlamentet indrømmedes et passende retsmiddel, i den pågældende sag adgang til at anlægge annullationssøgsmål i medfør af EØF-traktatens artikel 173, for at kunne kontrollere og i givet fald sanktionere tilsidesættelse af dets prerogativer, der finder sted ved en akt hidrørende fra Rådet for De Europæiske Fællesskaber eller fra Kommissionen, idet disse prerogativer ifølge Domstolen var et led i opretholdelsen af den institutionelle balance, der er fastsat i traktaterne²⁰. Efter at retsmidlet i EØF-traktatens artikel 173 var blevet udstrakt til fordel for Parlamentet, var det – navnlig henset til samme krav om institutionel balance – forståeligt, at de betingelser, der gælder for indgivelse af de søgsmål, der er omhandlet i denne bestemmelse, herunder betingelsen om, at de skal indgives inden for en frist på to måneder, måtte finde anvendelse på Parlamentet på samme strenge måde som på de andre institutioner.

35. Idet der ses bort fra de krav til institutionel balance, som Domstolen fremhævede i ovennævnte dom i sagen Parlamentet mod Rådet, skal det til gengæld fremhæves, at bestemmelsen i EIB's personalevedtægt vedrørende retsmidler blot nævner Unionens retsinstansers kompetence uden at fastsætte en søgsmålsfrist, hvilket forklarer henvisningen til overholdelsen af en rimelig frist.

36. Desuagtet og dernæst overskred Retten under dække af anvendelsen af doktrinen om en rimelig frist reelt i dommen af 19. juni 2012 grænserne for sin kompetence og forvanskede det væsentligste kendetegn ved overholdelsen af en sådan frist, nemlig dens fleksibilitet.

37. Som belæg herfor skal der blot henvises dels til præmis 34 i dommen af 19. juni 2012, hvori Retten fastslog, at EIB's undladelse af at udøve sit normeringsansvar vedrørende fastsættelse af en søgsmålsfrist er uden betydning, »når det klart og tydeligt følger af en modsætningslutning fra en retspraksis, der er etableret før sagens anlæggelse, at Unionens retsinstanser har udfyldt dette hul i lovgivningen ved at fortolke EU-retten [...] på en sådan måde, at et søgsmål anlagt af en ansat i EIB efter udløbet af en frist på tre måneder [...], forlænget med den faste frist under hensyn til afstanden på ti dage, i princippet ikke skal anses for at være anlagt inden for en frist, som ikke er rimelig«, og dermed som værende anlagt for sent²¹.

38. Dels ophøjede Retten i præmis 27, 30, 35 og 39 i dommen af 19. juni 2012 en generel formodning om, at en frist på tre måneder er rimelig, og modsætningsvis at en sag, der er anlagt efter udløbet af en sådan frist, ikke er anlagt inden for en rimelig frist, i det væsentlige til »en retsregel«, uden at Unionens retsinstanser skal tage hensyn til omstændighederne i hver enkelt sag, idet denne vurdering navnlig begrundes i retspraksis vedrørende »en streng overholdelse af procesreglerne om fastsættelse af en præklusiv frist«.

39. Det er korrekt – hvilket på ingen måde chokerer mig – at Unionens retsinstanser i de tidligere sager, som Retten har henvist til, henset til traktaternes og EIB's personalevedtægts tavshed, fandt, at tjenestemandsvedtægts artikel 91, stk. 3, udgør en »relevant reference«, og at en frist på tre måneder følgelig i princippet må anses for rimelig i relation til en ansat i EIB's anlæggelse af et annullationssøgsmål til prøvelse af en akt udstedt af banken, der er bebyrdende for vedkommende.

20 – Ibidem (præmis 21-26).

21 – Min fremhævelse.

40. På grund af EIB's undladelse udgør fristen på tre måneder i tjenstemandsvedtægten imidlertid nødvendigvis fortsat en vejledende frist i tvister mellem banken og dens ansatte.

41. I denne sammenhæng bemærkes, at et søgsmål, der indgives efter udløbet af en sådan frist, i modsætning til det, som Retten fastslog, ikke kan anses for at være indgivet for sent, fordi det er indgivet inden for en frist, som ikke er rimelig, med den begrundelse, at en streng overholdelse af procesreglerne om fastsættelse af en præklusiv frist er nødvendig, eftersom sådanne regler ganske simpelt ikke finder anvendelse.

42. Enten eller: Enten er der i en primærretlig bestemmelse eller i den afledte EU-ret utvetydigt fastsat en præcis frist for anlæggelse af et annullationsøgsmål, i hvilket tilfælde det rent faktisk er muligt at se bort fra omstændighederne i hver enkelt sag – bortset fra undtagelser støttet på force majeure eller en hædelig begivenhed – og at anvende procesreglerne om fastsættelse af en præklusionsfrist strengt, eller det må konstateres, at der er et hul i retsforskrifterne, i hvilket tilfælde retsinstanserne aldrig helt kan afhjælpe det, idet de i modsat fald risikerer at gribe ind i den lovgivende magts kompetence, men de skal tage hensyn til omstændighederne i den konkrete sag. At ignorere disse forskelle i lighed med det, som Retten gjorde i sin dom af 19. juni 2012, svarer simpelthen til at udvikle en dommerskabt præklusionsfrist på tre måneder.

43. Endelig finder jeg ikke Rettens begrundelse, hvorefter den har adgang til at foretage en modsætningsslutning fra dens egen retspraksis vedrørende den rimelige karakter af en frist på tre måneder i lighed med den i tjenstemandsvedtægten fastsatte, overbevisende.

44. I denne forbindelse bemærkes, at en modsætningsslutning fra denne retspraksis ifølge Retten i det foreliggende tilfælde er lovlig, »eftersom enhver anden fortolkning af denne hverken ville være adækvat eller forenelig med de almindelige EU-retlige principper, der finder anvendelse [Retten henviser til præmis 22 i sin dom], med deres kontekst og deres formål (jf. analogt Domstolens dom af 13.6.1958, sag 9/56, Meroni mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 55, org.ref.: Rec. s. 9, på s. 27), eftersom kun en streng overholdelse af procesreglerne om fastsættelse af en præklusiv frist er i overensstemmelse med hensynet til retssikkerheden og nødvendigheden af at undgå enhver forskelsbehandling eller vilkårlighed i retsplejen (jf. i denne retning og analogt Domstolens dom af 22.9.2011, sag C-426/10 P, Bell og Ross mod KHIM [...], præmis 43, 45 og 55)«²².

45. Retten forvanskede imidlertid den særlige subsidiære karakter af anvendelsen af den modsætningsslutning, som Domstolen lagde til grund i ovennævnte dom i sagen Meroni mod Den Høje Myndighed. En sådan fortolkning kan nemlig kun tillades, »når *ingen anden* fortolkning viser sig adækvat og forenelig med ordlyden, konteksten og formålet«²³ med den regel, der er genstand for fortolkning. Da overholdelsen af en rimelig frist netop er resultatet af en afvejning mellem retten til en effektiv domstolsbeskyttelse og hensynet til retssikkerheden, således som Retten anførte i præmis 22 i sin dom af 19. juni 2012, svarer den modsætningsslutning, der består i at konvertere den vejledende frist på tre måneder, der gælder i tvister mellem EIB og dens ansatte, til en fast præklusionsfrist givetvis ikke til den eneste (og ultimative) fortolkning, der på passende vis sikrer afvejningen af disse principper.

46. Dette er ikke tilfældet i relation til retten til en effektiv domstolsbeskyttelse, idet anvendelsen af en rimelig frist kan gøre det muligt med henblik på at efterprøve, om en sag kan fremmes til realitetsbehandling, at tage hensyn til andre omstændigheder end dem, der følger af force majeure og/eller af en hædelig begivenhed, hvilken mulighed ikke foreligger ved anvendelsen af en fast præklusionsfrist.

22 — Præmis 27 i dommen af 19. juni 2012.

23 — Dommens præmis 2, s. 26 (min fremhævelse).

47. Dette er heller ikke tilfældet i relation til retssikkerhedsprincippet, eftersom anvendelsen af doktrinen om en rimelig frist, der omfatter hensyntagen til sagens konkrete omstændigheder – i modsætning til det af EIB antydede – ikke er ensbetydende med, at lovligheden af denne institutions akter uendeligt drages i tvivl. Som jeg allerede har nævnt, fungerer den rimelige frist ligeledes i visse tilfælde som det her foreliggende, nemlig som en præklusiv frist, der ganske vist er fleksibel, men som alligevel har karakter af en præklusiv frist.

48. Det er korrekt, at under en anden synsvinkel, dvs. under de ansatte ved EIB's synsvinkel, kan den omstændighed, at man underkaster spørgsmålet om, hvorvidt deres søgsmål kan antages til realitetsbehandling, en rimelig frist, der i sagens natur er fleksibel, føre til, at deres retlige skridt bliver mindre forudsigelige.

49. Denne risiko forekommer mig imidlertid at være stærkt nedsat. I tilfælde af søgsmål, der indgives inden for den vejledende frist på tre måneder, er det nemlig med rette fastslået i retspraksis, at der gælder en stærk formodning for, at sagsøgerne har indgivet deres søgsmål inden for en rimelig frist. I tilfælde af søgsmål, der indgives efter udløbet af denne vejledende frist, bør sagsøgerne kunne forlade sig på, at der tages hensyn til de særlige omstændigheder i hver enkelt sag, ikke blot i kraft af anvendelsen af doktrinen om en rimelig frist, men også som følge af den omstændighed, at den usikkerhed, der skabes ved fraværet af en fast præklusionsfrist, ikke kan bebrejdes dem, idet de proceduremæssige risici, der er forbundet med en sådan usikkerhed, tværtimod må bæres af den institution, der har givet anledning hertil, jf. princippet om afskæring af indsigelser (estoppel-princippet)²⁴ eller princippet om, at ingen kan påberåbe sig sin egen fejl (nemo auditor propriam turpitudinem allegans)²⁵.

50. Rettens modsætnings slutning er desuden heller ikke uomgængelig nødvendig for at undgå en forskelsbehandling til fordel for ansatte ved EIB. Idet der ses bort fra Rettens dristige henvisning »i denne henseende og analogt« til ovennævnte dom i sagen Bell & Ross mod KHIM, der blev afsagt i forbindelse med et annullationssøgsmål anlagt i medfør af artikel 230 EF, bemærkes nemlig, at graden af sammenlignelighed mellem den situation, i hvilken de ansatte ved EIB befinder sig, og situationen for tjenestemænd, der er reguleret ved tjenestemandsvedtægten, begrænses af karakteren af den frist, som søgsmål indgivet af disse to kategorier af personer kan mødes med. I førstnævnte tilfælde er det nødvendigvis en lempelig frist, der finder anvendelse som følge af EIB's undladelse, i sidstnævnte tilfælde er der tale om en fast frist, der er utvetydigt fastsat i tjenestemandsvedtægtens bestemmelser.

51. Hvis man i øvrigt blot sammenligner procedurereglerne, er dette ikke den eneste forskel mellem disse to kategorier af personer. Mens det således i tjenestemandsvedtægtens artikel 90 og 91 er fastsat, at der skal gennemføres en forudgående administrativ procedure, hvis forskriftsmæssige og fuldstændige forløb udgør en betingelse for antagelse til realitetsbehandling af de sager, som tjenestemændene anlægger mod deres beskæftigelsesinstitution, er der derimod ved artikel 41 i EIB's personalevedtægt indført en fakultativ intern forligsprocedure, der ikke kan konverteres til en obligatorisk procedure i lighed med den, der er omhandlet i tjenestemandsvedtægtens artikel 90 og 91, hvilken forligsprocedure ikke har nogen indflydelse på fristen for indbringelse af søgsmål for Unionens retsinstanser²⁶. Såfremt en ansat ved EIB anmoder om, at en sådan procedure indledes,

24 — Disse principper er ligeledes anerkendt i EU-retten. Se bl.a. Domstolens dom af 15.1.1986, sag 44/84, Hurd, Sml. s. 29, præmis 57, af 28.6.2005, forenede sager C-189/02 P, C-202/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5425, præmis 82-88, samt Rettens dom af 9.7.2003, sag T-223/00, Kyowa Hakko Kogyo og Kyowa Hakko Europe mod Kommissionen, Sml. II, s. 2553, præmis 34 og 53.

25 — Hvilket Retten anså for et »retsprincip« i sin dom af 11.12.1996, sag T-177/95, Barraux m.fl. mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 541, og II, s. 1451, præmis 55.

26 — Jf. Rettens dom af 27.4.2012, sag T-37/10 P, De Nicola mod EIB, præmis 75-77 og den deri nævnte retspraksis.

finder Unionens retsinstanter desuden, at fristen for at indbringe et søgsmål for dem, først begynder at løbe det tidspunkt, hvor en sådan procedure er afsluttet, dog på betingelse af, at den ansatte har fremsat en anmodning om forligsmægling inden for en rimelig frist efter at have fået meddelelse om den akt, der er bebyrdende for ham, og at forligsproceduren selv har været af rimelig varighed²⁷.

52. Det må således konstateres, at Unionens retsinstanter er fuldt ud klar over de proceduremæssige grænser for analogislutninger mellem den kontraktmæssige ordning, der gælder for ansatte ved EIB, og den tjenestemandsoverenskomst, der gælder for tjenestemænd ved institutionerne. Desuden bemærkes, at den omstændighed, at man i det foreliggende tilfælde indrømmer ansatte ved EIB en lempelig præklusjonsfrist, som følge af sidstnævntes undladelse på ingen måde er til skade for tjenestemænd ved institutionerne, hvis søgsmål reguleres af tjenestemandsoverenskomstens bestemmelser.

53. Det er følgelig min opfattelse, at Retten ved at anlægge en fortolkning af begrebet rimelig frist, der er løsrevet fra enhver hensyntagen til de særlige omstændigheder i hver enkelt sag, og som følgelig er uforenelig med selve karakteren af en sådan frist, således som følger af retspraksis, begik en retlig fejl i dommen af 19. juni 2012.

B – Om krænkelse af adgangen til effektiv domstolsprøvelse som fastsat i chartrets artikel 47

54. Med den anden grund til fornyet prøvelse anmodes Domstolen i beslutningen af 12. juli 2012 om at afgøre, om den af Retten anlagte fortolkning ved at knytte en præklusiv virkning til overskridelsen af en rimelig frist for anlæggelse af et søgsmål, kan krænke adgangen til effektiv domstolsprøvelse²⁸, hvilket ubestridt udgør et almindeligt EU-retligt princip, der nu er kodificeret i chartrets artikel 47²⁹.

55. Det bemærkes indledningsvis, at chartrets artikel 52 bestemmer, at enhver begrænsning i udøvelsen af de rettigheder og friheder, der anerkendes ved dette charter, skal være »fastlagt i lovgivningen og skal respektere disse rettigheders og friheders væsentligste indhold«, idet disse begrænsninger navnlig skal svare til mål af almen interesse og iagttage proportionalitetsprincippet.

56. Det fremgår af samme artikel, at i det omfang chartret indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, der blev undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), har de samme betydning og omfang som i konventionen, uden at dette dog er til hinder for, at EU-retten kan yde en mere omfattende beskyttelse.

57. Som appellanterne, dvs. EIB og Kommissionen, med rette har gjort gældende i deres respektive skriftlige bemærkninger, er EMRK's artikel 6, stk. 1, der sikrer borgerne adgang til en uafhængig og upartisk domstol – hvortil Domstolen i øvrigt henviste i sammenhæng med samme konventions artikel 13 i forbindelse med fortolkningen af fællesskabsretten, før chartret blev vedtaget, eller før det antog retligt bindende karakter³⁰ – af relevans for denne sag³¹.

27 — Dommen i sagen Dunnett m.fl. mod EIB, præmis 56.

28 — Jf. punkt 2 i beslutningens konklusion og beslutningens præmis 16.

29 — Jf. bl.a. dom af 16.7.2009, sag C-385/07 P, Der Grüne Punkt - Duales System Deutschland mod Kommissionen, Sml. I, s. 6155, præmis 177 og 178 og den deri nævnte retspraksis, og kendelse af 22.9.2011, sag C-314/10, Pagnoul, præmis 24.

30 — Jf. bl.a. dom af 15.5.1986, sag 222/84, Johnston, Sml. s. 1651, præmis 18, og af 19.9.2006, sag C-506/04, Wilson, Sml. I, s. 8613, præmis 46 og 47 og den deri nævnte retspraksis.

31 — Jf. i denne henseende bl.a. dom af 22.12.2010, sag C-279/09, DEB, Sml. I, s. 13849, præmis 32. Den dobbelte forbindelse mellem chartrets artikel 47 og EMRK's artikel 6 og 13 omtales bl.a. i forklaringerne til chartret (EUT 2007 C 303, s. 17, særligt s. 29 og 30).

58. Ifølge Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis vedrørende fortolkningen af EMRK's artikel 6, stk. 1, er »retten til adgang til domstolsprøvelse«, hvoraf retten til søgsmålsadgang udgør et særligt aspekt, ikke absolut og er underlagt forudsætningsvist anerkendte begrænsninger navnlig med hensyn til betingelserne for et søgsmåls antagelse til realitetsbehandling, idet den i sagens natur kræver en lovgivning fra staten, som herved råder over en vis skønsmargin³².

59. Ifølge samme retspraksis må disse begrænsninger imidlertid ikke begrænse et retssubjekts adgang på en sådan måde eller i et sådant omfang, at retten til adgang til domstolsprøvelse reelt er uden indhold, idet disse begrænsninger kun er forenelige med EMRK's artikel 6, stk. 1, hvis de varetager et legitimt mål, og der er en rimelig forholdsmæssig sammenhæng mellem de anvendte midler og det mål, der søges opnået³³.

60. I denne sammenhæng bemærkes, at selv om Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har udtalt, at retssubjekterne må forvente, at bestemmelserne om frister, som skal overholdes for at anlægge et søgsmål, vil blive anvendt, idet de tilsigter at sikre en ordentlig retspleje og overholdelse af navnlig retssikkerhedsprincippet³⁴, efterprøver Domstolen ikke desto mindre, om den effektive adgang til domstolsprøvelse, der er fastsat i EMRK's artikel 6, stk. 1, ikke hindres f.eks. af en »særlig streng«³⁵ eller »alt for restriktiv«³⁶ fortolkning eller anvendelse af sådanne procedureregler på en sådan måde, at et søgsmål ikke realitetsbehandles eller er af en sådan art, at denne fortolkning eller anvendelse udgør »en slags barriere, der hindrer retssubjekterne i at få deres tvist realitetsbehandlet af den kompetente ret«³⁷.

61. »Den omstændighed, at vedkommende har haft adgang til et retsmiddel og har fået sit søgsmål afvist, opfylder således ikke altid kravene i EMRK's artikel 6, stk. 1, idet udstrækningen af adgangen skal være tilstrækkelig til at sikre borgeren »retten til adgang til domstolsprøvelse«, henset til princippet om retsreglernes forrang i et demokratisk samfund«³⁸.

62. Det er således Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol f.eks., som undersøger, om fristen for at indgive en kassationsanke er tilstrækkelig, henset til sagsøgerens bopæl³⁹, om en national ret afvisning af at forlænge en frist, der allerede er fastsat ved lov, for iværksættelse af en appel, ikke er urimelig⁴⁰, om reglerne om beregning af søgsmålsfristerne er tilstrækkelig klare og sammenhængende⁴¹, eller om fejl begået af de nationale retter ved beregningen af disse frister ikke medfører et indgreb i den effektive adgang til domstolsprøvelse som omhandlet i EMRK's artikel 6, stk. 1⁴².

32 — Jf. bl.a. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 19.2.1998, i sagen Edificaciones March Gallego S.A. mod Spanien, *Reports of judgments and decisions* 1998-I, s. 290, præmis 34, af 24.2.2009, i sagen L'Erablière ASBL mod Belgien, stævning nr. 49230/07, *Reports of judgments and decisions* 2009-II, præmis 35, og af 6.12.2011, i sagen Anastasakis mod Grækenland, stævning nr. 41959/08, præmis 24.

33 — Ibidem.

34 — Jf. bl.a. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 28.10.1998, i sagen Pérez de Rada Cavanilles mod Spanien, *Reports of judgments and decisions* 1998-VIII, præmis 45, af 22.6.2006, i sagen Díaz Ochoa mod Spanien, stævning nr. 423/03, præmis 44, af 31.1.2012, i sagen Assunção Chaves mod Portugal, stævning nr. 61226/08, præmis 77, og af 3.7.2012, i sagen Radeva mod Bulgarien, stævning nr. 13577/05, præmis 26.

35 — Jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 29.5.2012, i sagen Ute Saur Vallnet mod Andorra, stævning nr. 16047/10, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis.

36 — Jf. f.eks. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Díaz Ochoa mod Spanien, præmis 50.

37 — Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen ASBL mod Belgien, præmis 35.

38 — Jf. i denne retning bl.a. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 21.2.1975, i sagen Golder mod Det Forenede Kongerige, serie A, nr. 18, præmis 34 og 35, og af 16.12.1992, i sagen Geouffre de la Pradelle mod Frankrig, stævning nr. 12964/87, *Reports of judgments and decisions*, s. 43, præmis 34. Jf. ligeledes Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Radava mod Bulgarien, præmis 27.

39 — Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 10.7.2001, i sagen Tricard mod Frankrig, stævning nr. 40472/98, præmis 31.

40 — Jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 19.5.2005, i sagen Kaufmann mod Italien, stævning nr. 14021/02, præmis 34-39.

41 — Jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Geouffre de la Pradelle mod Frankrig, præmis 29-35.

42 — Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Radeva mod Bulgarien, præmis 27-29. Jf. i denne henseende ligeledes Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen Ute Saur Vallnet mod Andorra, præmis 41-43.

63. Da chartrets artikel 47 i EU's retsorden sikrer den beskyttelse, der gælder efter EMRK's artikel 6, stk. 1⁴³, påhviler det uden tvivl Domstolen navnlig at sikre en kontrol, der mindst er lige så intensiv, af Rettens fortolkning og anvendelse af de processuelle krav, der er fastsat i EU-retten, herunder de krav, der vedrører søgsmålsfristerne, som den, der på dette område udøves af Den Europæiske Menneskeretsdomstol i henhold til EMRK's artikel 6, stk. 1, over for retterne i de parter, der er deltagere i konventionen⁴⁴.

64. Selv om ingen af de berørte parter, der har afgivet indlæg i denne sag, har gjort det gældende, kan det ikke generelt af den omstændighed, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har fastslået, at der forelå en tilsidesættelse af EMRK's artikel 6, stk. 1, i sager vedrørende fortolkningen og/eller anvendelsen af søgsmålsfrister, der generelt er korte, sluttes modsætningsvis, at Domstolen er afskåret fra muligheden for at godtgøre, at Unionens retsinstanser har tilsidesat chartrets artikel 47 i relation til frister, der sædvanligvis er længere, og som er indrømmet borgerne med henblik på for disse at anfægte lovligheden af en bebyrdende akt hidrørende fra en EU-institution eller et EU-organ.

65. I denne sammenhæng bemærkes, at det – mens de ovennævnte sager, der blev indbragt for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, vedrørte fortolkningen eller anvendelsen af procesfrister, der allerede var fastsat ved lov – i den foreliggende sag er ubestridt, at appellanterne på grund af EIB's procedurmæssige undladelse ikke kunne forvente, at Retten – og før den Personaleretten – anvendte en fast præklusjonsfrist på deres søgsmål, men derimod at den begrænsede sig til at anvende doktrinen om »rimelig frist« for at afgøre, om sagen kunne antages til realitetsbehandling.

66. Selv om det imidlertid ikke er udelukket, at appellanterne faktisk kunne have indgivet deres søgsmål inden for tre måneder, kunne de til gengæld ikke – som følge af denne frists nødvendigvis vejledende karakter i tvister mellem EIB og dens ansatte – forvente, at overskridelsen af denne frist med nogle få sekunder af Retten under henvisning til retspraksis vedrørende en streng fortolkning af processuelle regler angående søgsmålsfrister fastsat ved EU-retten ville blive anset for urimelig uden oven i købet at tage hensyn til alle de omstændigheder i sagen, der ikke havde karakter af force majeure eller en hændelig begivenhed.

67. Hvad angår appellanternes angivelige forsømmelighed bestående i at de skulle have ventet til få minutter, før fristen på tre måneder for indgivelse af deres søgsmål udløb, bemærkes, at den er grundløs, eftersom denne frist, som allerede nævnt kun udgør en vejledende frist, der ikke fritager Unionens retsinstanser fra, herunder af egen drift, at efterprøve, om søgsmålet er blevet indgivet inden for en rimelig frist, der ikke er rimelig, henset til alle de omstændigheder i sagen, der ikke har karakter af force majeure eller en hændelig begivenhed.

68. Ved at træffe den pågældende afgørelse og ved at stadfæste Personalerettens kendelse i sagen Arango Jaramillo m.fl. mod EIB, hvorved Personaleretten fastslog, at appellanternes søgsmål skulle afvises, idet det var indgivet for sent, fortolkede og anvendte Retten efter min opfattelse begrebet rimelig frist alt for strengt, hvorfor den tilsidesatte adgangen til effektiv domstolsprøvelse, således som denne adgang er sikret ved chartrets artikel 47, og således afskar dem fra en realitetsbehandling af deres søgsmål.

43 — Domstolens dom af 8.12.2011, sag C-386/10 P, Chalkor mod Kommissionen, Sml. I, s. 13085, præmis 51, og af 6.11.2012, sag C-199/11, Otis m.fl., præmis 47. Jf. ligeledes i denne henseende DEB-dommen, præmis 32.

44 — Eftersom der her, i modsætning til de sager, der behandles af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, ikke er tale om at fortolke medlemsstaternes interne procesret, men EU-retten, hvilken opgave i første række tilkommer Domstolen.

III – Spørgsmålet om, hvorvidt EU-rettens ensartede anvendelse eller sammenhæng påvirkes

69. At Retten begår en eller flere, selv alvorlige, retlige fejl, medfører ikke nødvendigvis, at EU-rettens ensartede anvendelse *eller* sammenhæng påvirkes som omhandlet i artikel 62 i statuten for Domstolen.

70. De fire betragtninger, som Domstolen støttede sig på for at nå frem til den konklusion, at tilsidesættelsen af de to procedureregler, der var omhandlet i den sag, der førte til dommen i sagen om fornyet prøvelse, M mod EMEA⁴⁵, havde givet anledning til en påvirkning af »EU-rettens ensartede anvendelse og sammenhæng«⁴⁶, har ikke karakter af et minimum og er ikke udtømmende, eftersom de samlet set⁴⁷ fik Domstolen til at fastslå, at der forelå en kumuleret påvirkning af de normalt alternative to betingelser, der medfører en fornyet prøvelse af en afgørelse fra Retten.

71. Det forholder sig ikke desto mindre således, at der i den foreliggende sag kan fremføres betragtninger, der i det væsentlige svarer til dem, som Domstolen fremhævede i sin dom i sagen om fornyet prøvelse, M mod EMEA.

72. Dommen af 19. juni 2012 udgør således for det første den første afgørelse, hvorved sidstnævnte – på grundlag af en modsætnings slutning fra retspraksis og en streng fortolkning af procedurereglerne vedrørende frister – fastslog, at den manglende overholdelse af en vejledende frist for at anlægge et annulations søgsmål medfører, at søgsmålet må afvises som følge af, at det er anlagt for sent. Den pågældende dom kan således skabe præcedens for fremtidige sager⁴⁸.

73. For det andet tilsidesatte Retten efter min opfattelse, idet den lagde til grund, at Unionens retsinstanser var fritaget for at tage hensyn til alle omstændighederne i den konkrete sag ved afgørelsen af, om en overskridelse af en rimelig frist var urimelig, selve kernen i dette EU-retlige begreb for selve dets indhold, for så vidt som dommen er usammenhængende.

74. De to principper (rimelig frist og adgang til en effektiv domstolsprøvelse), som Retten efter min opfattelse tilsidesatte, henhører for det tredje ikke udelukkende under tjenstemandsretten, idet de finder anvendelse, uanset hvilket område der er tale om⁴⁹.

75. Endelig spiller disse to principper for det fjerde en stor rolle inden for Unionens retsorden⁵⁰. Navnlig har den rettighed, der er sikret ved chartrets artikel 47, jf. artikel 6 TEU, samme juridiske værdi som traktaterne. Denne ret er desuden uløseligt forbundet med enhver retsorden, der hviler på retsstatsprincippet, såsom Unionens retsorden⁵¹, og den har i det mindste »forfatningsmæssig« karakter heri⁵².

45 — For alle tilfældes skyld skal jeg henlede opmærksomheden på, at Domstolen i den pågældende sag dels fastslog, at Retten havde anlagt en fejlagtig fortolkning af begrebet »tvist, der er moden til pådømmelse« som omhandlet bl.a. i artikel 61 i statuten for Domstolen og i denne forbindelse havde tilsidesat artikel 13 i bilaget hertil, idet Retten havde taget stilling til realiteten i en sag, der var anlagt med påstand om godtgørelse for en ikke-økonomisk skade, uagtet at proceduren i første instans var begrænset til en formalitetsindsigelse (dommens præmis 37), dels uafhængigt af ovennævnte »retlige fejl« anførte, at Retten ved at træffe afgørelse i sagens realitet uden at have givet Det Europæiske Lægemeddelagentur adgang til at gøre sine synspunkter gældende vedrørende sagsøgerens erstatningspåstand havde »tilsidesat det kontradiktionsprincip«, der følger af de krav, der er forbundet med retten til en retfærdig rettergang (samme doms præmis 38 og 59).

46 — Samme (punkt 1 i dommens konklusion og dommens præmis 66 og 67). Min fremhævelse.

47 — Ibidem (præmis 66).

48 — Jf. dommen i sagen om fornyet prøvelse, M mod EMEA (præmis 62). Selv om dommens rækkevidde er begrænset, kan dens præjudikatsvirkning potentielt påvirke ikke blot tvister mellem EIB og dennes ansatte, men ligeledes dem, der vedrører Den Europæiske Centralbank (ECB). Det kan i øvrigt ikke udelukkes, at Retten kunne fremføre en lignende argumentation i relation til spørgsmålet om, hvorvidt erstatnings søgsmål, der anlægges af tjenstemænd mod deres institution, kan antages til realitetsbehandling.

49 — Dommen i sagen om fornyet prøvelse, M mod EMEA, præmis 64.

50 — Ibidem (præmis 65).

51 — Jf. artikel 2 TEU.

52 — Jf. bl.a. i denne retning punkt 176 og 177 i mit forslag til afgørelse i den sag, der gav anledning til dom af 27.2.2007, sag C-354/04 P, Gestoras Pro Amnistia m.fl. mod Rådet, Sml. I, s. 1579.

76. Af alle disse grunde finder jeg, at Retten i sin dom af 19. juni 2012 i det mindste har påvirket EU-rettens sammenhæng.

IV – Om udstrækningen af ophævelsen

77. Det fremgår af artikel 62b, stk. 1, i statuten for Domstolen, at såfremt Domstolen fastslår, at Rettens afgørelse påvirker EU-rettens ensartede anvendelse eller sammenhæng, hjemviser den sagen til Retten, der er bundet af de afgørelser om retsspørgsmål, der er indeholdt i Domstolens afgørelse. Domstolen kan angive, hvilke af virkningerne af Rettens afgørelse der skal betragtes som endelige for parterne i sagen. Følger afgørelsen af retstvisten, under hensyn til udfaldet af den fornyede prøvelse, af de faktiske omstændigheder, som Rettens afgørelse støttes på, afgør Domstolen imidlertid sagen endeligt.

78. Det følger heraf, at Domstolen ikke blot kan fastslå, at der foreligger en påvirkning af EU-rettens ensartede anvendelse eller sammenhæng, uden deraf at drage de relevante konsekvenser for den omhandlede tvist⁵³.

79. I det foreliggende tilfælde finder jeg, at dommen af 19. juni 2012 skal ophæves, for så vidt som Retten som appelinstans stadfæstede afvisningen af den sag, der var indbragt for Personaleretten, og pålagde appellanterne at betale sagsomkostningerne i appelsagen.

80. Da påvirkningen af EU-rettens sammenhæng skyldes tilsidesættelsen af de to principper, der netop er blevet fastslået, er det imidlertid klart, at Domstolen ikke selv kan træffe endelig afgørelse i den tvist, som appellanterne i appelsagen havde indbragt for Personaleretten som førsteinstans.

81. Inden for rammerne af den fornyede prøvelse er der ingen bestemmelser i statuten for Domstolen eller i dennes procesreglement, der pålægger Domstolen at hjemvise sagen til Retten frem for direkte til Personaleretten, for at den kan give parterne adgang til at udtale sig om sagens realitet.

82. Som det fremgår af præmis 30 i dommen i sagen om fornyet prøvelse, M mod EMEA, kan appelinstansen på visse betingelser træffe afgørelse om realiteten i en sag, selv om proceduren i første instans var begrænset til en formalitetsindsigelse, som den pågældende retsinstans tog til følge. Dette kan dels være muligt, når ophævelsen af den appellerede dom eller kendelse nødvendigvis indebærer, at der træffes afgørelse om sagens realitet, eller dels når den materielle prøvelse af annulationssøgsmålet er baseret på de argumenter, som parterne har fremført under appelsagen som følge af den argumentation, førsteinstansen har lagt til grund.

83. Det er klart, at dette ikke er tilfældet i denne sag, og at Retten kun kan fastslå – i lighed med det standpunkt, som den indtog, efter at Domstolen efter fornyet prøvelse havde hjemvist sagen M mod EMEA⁵⁴ – at den kun selv kan hjemvise sagen til Personaleretten, med henblik på at sidstnævnte træffer afgørelse om de påstande, som appellanterne har nedlagt.

84. Henset til den retlige trinfølge, der er fastsat i traktaterne mellem Unionens retsinstanser, tilkommer det imidlertid Retten alene at træffe en sådan afgørelse efter at have hørt parterne i overensstemmelse med dens procesreglement⁵⁵. Jeg foreslår derfor, at Domstolen hjemviser sagen til sidstnævnte.

53 — Dommen i sagen om fornyet prøvelse, M mod EMEA, præmis 69.

54 — Rettens dom af 8.7.2010, sag T-12/08 P-RENV-RX, M mod EMEA, Sml. II, s. 3755, præmis 38.

55 — Artikel 121c, stk. 1, i Rettens procesreglement.

V – Sagsomkostninger

85. Det fremgår af artikel 195, stk. 6, i Domstolens procesreglement, at når den afgørelse, der er genstand for fornyet prøvelse, er truffet af Retten i medfør af artikel 256, stk. 2, TEUF, træffer Domstolen afgørelse om sagsomkostningerne.

86. I mangel af særlige bestemmelser om fordelingen af sagsomkostningerne inden for rammerne af en fornyet prøvelse og i overensstemmelse med det, som Domstolen lagde til grund i dommen i sagen om fornyet prøvelse, M mod EMEA⁵⁶, foreslår jeg, at de parter, der har afgivet indlæg eller fremsat skriftlige bemærkninger i denne sag, bærer deres egne omkostninger.

VI – Stillingtagen

87. På grundlag af det anførte foreslår jeg, at Domstolen kender følgende for ret:

- »1) Den dom, som den Europæiske Unions Ret (Appelafdelingen) afsagde den 19. juni 2012 i sag T-234/11 P, Arango Jaramillo m.fl., påvirker EU-rettens sammenhæng, for så vidt som Retten som appelinstant fortolkede begrebet »rimelig frist« – der finder anvendelse i forbindelse med et annullationssøgsmål anlagt af ansatte i Den Europæiske Investeringsbank til prøvelse af en af sidstnævnte udstedt retsakt, som er bebyrdende for dem – som en frist, hvis overskridelse medfører, at sagen er anlagt for sent og følgelig skal afvises, uden at Unionens retsinstanser skal tage hensyn til de særlige omstændigheder i det konkrete tilfælde, idet denne fortolkning ligeledes er alt for streng, hvorved den bevirker en tilsidesættelse af adgangen til effektiv domstolsprøvelse, som sikret ved artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.
- 2) Den Europæiske Unions Rets dom ophæves.
- 3) Sagen hjemvises til Den Europæiske Unions Ret.
- 4) Appellanterne, Den Europæiske Investeringsbank, den portugisiske regering og Europa-Kommissionen bærer hver deres egne omkostninger i forbindelse med proceduren for fornyet prøvelse.«

56 — Jf. dommen i sagen om fornyet prøvelse, M mod EMEA, præmis 73.